

BANII VORBESC ASCULTĂ-I

20
26

UN GHID FINANCIAR
DE LA ING

○ ○ ○

CUPRINS

Ce este banca?	2
Cont bancar	3
Ce este IBAN-ul?	3
Cardul bancar	5
Mobile banking	6
Plăți online	8
Fraude	9
Economisire	13
Venituri active și pasive	14
Bugetul personal	16
Fondul de urgență	19

În urmă cu câteva mii de ani, banii au apărut ca un mijloc prin care puteam achiziționa diferite obiecte sau servicii. Astăzi îi găsim sub diverse forme și mărimi aproape oriunde am merge pe glob.

Așa că e important să știm ce putem face cu banii și la ce e bine să fim atenți când umblăm cu ei.

Ghidul pe care urmează să-l parcurgi te va ajuta sigur în acest sens.

LECTURĂ PLĂCUTĂ!

CE ESTE BANCA?

Banca este o instituție financiară care redirecționează, în condiții de siguranță, resursele financiare de la cei care au bani și îi economisesc către cei care au nevoie de bani pentru a achiziționa bunuri sau a-i investi.

Banca este un partener de încredere care poate fi alături de tine în diverse etape ale vieții:

- când ești minor și încasezi alocația și bursa școlară sau primești bani de la părinți și bunici;
- când ești salariat și încasezi salariul;
- când te pensionezi.

Totodată, prin intermediul băncii poți face diverse plăți. De exemplu: plătești abonamentele lunare pentru anumite aplicații, achiziționezi jocuri online, plătești pentru ieșirile în oraș cu prietenii, achiziționezi abonamentul la sala de sport și multe altele.

CONT BANCAR

Contul bancar este ca o casă virtuală pentru banii tăi. La fel ca o casă, are un proprietar pe care îl numim titular de cont. Titular de cont poate fi un adult sau un minor cu acordul părinților.

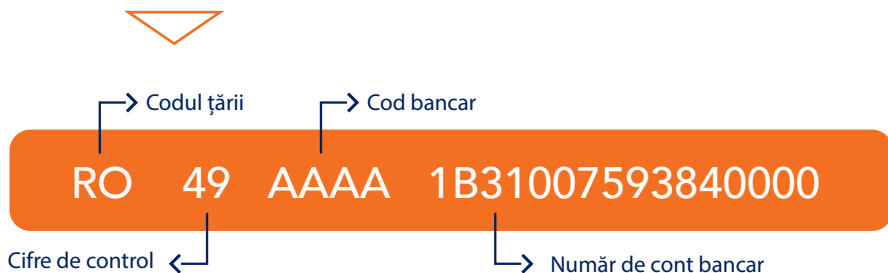
Ca orice casă pe care o cumperi, ea este goală la început. Adică acest cont, se va deschide cu 0 lei, însă pe măsură ce vei începe să primești bani, ei se vor acumula. Ce primești în cont se adaugă și ce cheltuiești se scade.

În fiecare moment, în funcție de suma primită și cea cheltuită, ai o anumită sumă de bani la dispoziție (bani pe care îi poți folosi), iar aceasta se numește **soldul contului**.

CE ESTE IBAN-UL?

Pentru a vă trimite bani, părinții sau bunicii au nevoie de adresa contului vostru. Această "adresă" se numește IBAN-ul contului, un cod unic format din 24 caractere (cifre și litere).

Iată formatul unui IBAN.

Pentru ca tu să primești bani este nevoie ca persoana care face transferul să știe IBAN-ul tău. Niciodată nu e nevoie de datele cardului bancar pentru a primi bani în cont, doar de IBAN.

Dacă în general primești bani în lei, este bine să deschizi un cont în lei. Dacă primești bani în altă valută sau faci frecvent plăți prin bancă (transfer bancar) în altă monedă, este necesar să deschizi cont în altă valută, de exemplu euro (EUR), dolar american (USD), lire sterline (GBP), franci elvețieni (CHF) etc.

Contul poate fi deschis în orice monedă, tu stabilești acest lucru.

În situația în care vrei să faci o plată online în altă monedă decât cea în care ai contul (de exemplu să cumperi ceva de la Amazon), plătești cu cardul și banii se convertesc automat din moneda ta (de exemplu lei) în moneda comerciantului (de exemplu dolari americani).

Această convertire a banilor se numește schimb valutar.

CARDUL BANCAR

Cardul bancar este cel mai popular instrument prin care se pot folosi banii din cont, fiind acceptat pentru tranzacții în toată lumea. Cardurile sunt emise sub sigla organizațiilor de carduri, cele mai cunoscute la noi, fiind VISA și MasterCard.

Odată ce un card este emis sub sigla VISA sau MasterCard, plățile efectuate cu aceste carduri se derulează prin sistemele acestor organizații.

După ce deschizi contul, primești și cardul bancar. Acesta poate fi emis fizic, adică vei primi cardul de plastic sau virtual, adică îl vei vedea doar în aplicația ta de mobile banking și îl vei putea folosi de pe telefon. Pentru fiecare card emis primești un cod PIN format din 4 cifre pe care nu trebuie să îl știe nimeni altcineva.

Dacă optezi pentru varianta de card virtual, te protejezi atât pe tine întrucât nimeni nu poate avea acces la cardul tău virtual, cât și mediul înconjurător. Cardul prin care ai acces la banii din contul tău se numește **card de debit**.

Indiferent dacă este fizic sau virtual, cardul prezintă anumite caracteristici pe care trebuie să le știi doar tu!

IMPORTANT! Niciodată să nu dai mai departe datele cardului (numărul acestuia, data de expirare, codul CVV) sau PIN-ul acestuia, pentru că este fix ca atunci când oferi cheia casei tale unui necunoscut, care poate veni să-ți fure bunurile.

Te afli în deplin control atunci când este vorba despre cardul tău. Tu stabilești cum faci plățile, îți impui anumite limite pentru cheltuieli sau decizi dacă retragi bani gheață de la ATM-ul băncii tale sau al altei bănci.

MOBILE BANKING

Mobile banking este aplicația băncii unde ai deschis contul. Prin intermediul acesteia ai acces la toate informațiile necesare referitoare la banii din contul tău. Tot în aplicație poți să vezi pe ce ai cheltuit banii. Accesul la informațiile despre cont se face pe baza **unui user și parolă și a unui cod de securitate suplimentar (OTP). Păstrează aceste informații pentru tine!**

NU descărca aplicații dintr-un link primit prin SMS, e-mail sau WhatsApp. Singurele surse oficiale sunt App Store, Google Play, Huawei AppGallery sau similar.

Tot prin intermediul aplicațiilor mobile mai poți face plăți, poți accesa alte produse bancare (ex. cont de economii, cont de depozit la termen, card virtual, card de credit etc.) și multe altele. Este ca și cum ai avea banca în buzunar. Așa cum pe social media suntem în contact cu ceilalți, așa pe mobile banking suntem în contact cu banii noștri.

O altă facilitate foarte utilizată este de a trimite bani (doar persoanelor pe care le cunoașteți și în care aveți încredere) către numărul de telefon al acestora.

Dacă îți uiți portofelul acasă, cel mai probabil îți dai seama doar atunci când vrei să plătești. Dacă uiți însă telefonul, îți dai seama imediat și te întorci. Din acest motiv sunt utile aplicațiile bancare prin care poți plăti direct cu telefonul la magazine sau poți retrage bani de la bancomat.

PLĂȚI ONLINE

Plățile online se efectuează atunci când faci cumpărături de pe site-uri sau din alte aplicații. Pentru acest lucru este nevoie să introduci datele cardului tău, respectiv numărul cardului, data de expirare (se găsesc pe fața cardului) și codul CVV (se găsește pe spatele cardului). Pentru plățile online nu este necesar PIN-ul cardului. În ceea ce privește plățile online este important ca acestea să se desfășoare în siguranță, atât pentru cumpărător, cât și pentru comerciant.

Plata cu cardul este de mai multe feluri:

CONTACTLESS

Apropii cardul de POS-ul din magazin). Peste o anumită limită (100 lei), este necesar să introduci codul PIN cu ajutorul cip-ului (se introduce cardul în POS și se validează tranzacția prin introducerea codului PIN).acestea să se desfășoare în siguranță, atât pentru cumpărător, cât și pentru comerciant.

PLĂȚI ONLINE CU CARDUL

3D Secure este un standard internațional de securitate, introdus cu scopul de a reduce fraudele din e-commerce prin adăugarea unui filtru de protecție pentru clienți atunci când fac o plată online. Plata este aprobată fie printr-un cod pe care îl primești pe telefonul tău sau este confirmată din aplicația de mobile banking.

Ai mare atenție la ofertele incredibil să fie adevărate (de ex. o vacanță la 10 euro), în 99% de cazuri nu sunt reale, ci doar o modalitate de a-ți fura bani. Sunt persoane care sunt specializate în a face fraude, care știu să manipuleze și să distragă atenția pentru a obține acces la banii tăi.

FRAUDE

Tentativele de fraudă sunt prezente la orice pas, așa că datoria noastră este să ne informăm și să evităm să cădem în această capcană. Există mai multe tipuri de fraudă. Vom discuta acum despre cele mai frecvente.

FRAUDE ONLINE

„Oferte bombă”, „oferte la un preț de nerefuzat” sau „prețuri de nerefuzat”. Indiferent care este numele lor de cod, înșelătoriile online se referă la comercializarea unor produse sau servicii care, de fapt, nu există în realitate. Reclamele de acest fel pot apărea pe rețelele sociale, ofertele pot fi primite prin e-mail sau SMS. Așa că, oricând ești prezent în mediul online, acordă atenție: bunurilor precum telefoanele, televizoarele, automobilele, apartamentele, ofertele de cazare și/sau de călătorie care sună prea frumos să fie adevărat (în proporție de 99% este vorba de o înșelătorie).

CUM SĂ TE FEREȘTI DE ELE?

Primul lucru pe care trebuie să îl faci întotdeauna este să verifici adresa expeditorului și să vezi dacă respectă formatul obișnuit. Poate fi un domeniu similar, dar cu litere în plus sau în minus decât cel de la care primești de obicei e-mailuri, sau o adresă total diferită față de cea a companiei.

Recomandarea este să nu dai click pe link-urile primite, ci să tastezi tu adresa în bara browserului și să vezi dacă oferta este vizibilă pe site-ul oficial al comerciantului.

Nu te lăsa păcălit de oferte ireal de avantajoase. Când e prea frumos să fie adevărat, probabil nu este.

Nu transmite date personale sau copii ale actelor de identitate prin intermediul rețelelor sociale sau prin e-mail.

Ignoră e-mailurile și mesajele private din rețelele sociale care oferă câștiguri ușoare, mai ales dacă sunt pline de greșeli gramaticale.

Verifică datele companiei sau ale persoanei care îți face „oferta”, chiar dacă aceasta este din străinătate.

Închide fără să eziți apelurile care îți comunică „oferte de creditare de nerefuzat”.

Nu plăți în avans (cu cardul) lucrurile comandate pe net, mai ales dacă sunt de la persoane sau site-uri de care nu a auzit nimeni. În caz că găsești ceva pe gustul tău, citește recenzii despre site sau despre produs înainte să îl pui în coșul virtual.

Dacă produsul comandat nu sosește la timp, contactează imediat vânzătorul. Dacă nu răspunde, contactează banca.

Phishingul este o înșelătorie frecventă care încearcă să te determine să împărtășești date cu caracter personal. Această metodă este utilizată în majoritatea cazurilor prin trimiterea unui mesaj prin WhatsApp sau SMS care conține un link pe care să îl poți accesa rapid. Un escroc va insista să dai click pe link și să introduci date cu caracter personal, datele cardului tău. Dacă introduci datele tale, acestea vor fi folosite pentru a-ți fura banii.

Smishingul este asemănător cu phishingul, dar folosește mesaje SMS mai degrabă decât e-mailuri pentru a păcăli persoanele vizate. La fel ca mesajele de tip phishing, te informează despre activități suspecte la nivelul contului, blocarea cardului, date lipsă pe care trebuie să le actualizezi etc. și îți furnizează o adresă URL unde să dezvălui informațiile confidentiale.

CE ESTE DE FĂCUT DACĂ AI ACCESAT LINKURI SUSPECTE SAU AI OFERIT DEJA INFORMAȚII PERSONALE?

Blochează imediat cardul direct din aplicația de mobile banking sau anunță banca.

Schimbă cât mai repede parolele pentru aplicațiile și conturile online de pe un dispozitiv DIFERIT.

Scanează dispozitivul pentru a depista eventuala prezență a unui virus. Îți poți instala un antivirus din magazinul oficial de aplicații al telefonului tau (Google Play, Apple App Store, Huawei AppGallery).

Discută cu părinții tăi pentru a depune o plângere la cea mai apropiată secție de poliție și păstrează copia.

Raportează problema către banca sau organizația din partea căruia ai fost contactat, **Directoratul Național de Securitate Cibernetică (cert.ro)** și, eventual, contactează **APWG – Anti-Phishing Working Group** la adresa **reportphishing@apwg.org**.

ECONOMISIRE

În funcție de planurile tale personale, există mai multe variante de economisire. Atunci când ai bani puși deoparte, economii acumulate, putem constitui depozite bancare, adică instrumente financiare de economisire, deschise pe 3/6/9/12 luni.

Dacă respecti termenul agreat, primești dobândă pentru suma depusă. Dacă ai nevoie mai repede de bani, îi poți folosi, însă nu primești dobânda.

Un exemplu este prezentat mai jos:

Sumă depozit	Rata dobânzii (anuală)	Perioada depozitului	Impozit stat	Suma după 6 luni
1000	5%	6 luni	10%	1022.5

Conturile de economii sunt un alt instrument financiar de economisire, care funcționează ca o pușculiță virtuală, la vedere. Poți adăuga oricând bani în acest cont și îi poți folosi când dorești. Primești și dobândă pentru sumele economisite, mai mică decât la depozite.

VENITURI ACTIVE ȘI PASIVE

Veniturile active sunt veniturile obținute prin implicarea directă a unei persoane într-o activitate care generează venit. Aceste venituri sunt câștigate prin munca fizică sau intelectuală a unei persoane.

Salariul atunci când ești angajat (de ex. profesorii, angajații din bancă, angajații de la magazin etc.)

Veniturile pe care le ai atunci când lucrezi pentru propria ta firmă (de ex. ai casa ta de avocatură, chiar dacă ai și angajați, ești și tu implicat în activitate - oferi consultanță clienților)

Bursa școlară (ai nevoie să îndeplinești anumite condiții pentru a o obține)

Veniturile pasive sunt veniturile obținute fără ca o persoană să fie direct implicată într-o activitate care generează venit.

Pensia (suma de bani pe care o primești este direct proporțională cu contribuția plătită atunci când ai fost salariat)

Alocația de stat (până la 18 ani sau finalizarea studiilor)

Venituri din chirii (pentru imobile pe care le ai în proprietate)

Dobânda bancară (suma de bani pe care o primești pentru ca să păstrezi banii în contul tău)

Dividende (o sumă de bani anuală pentru deținerea unor acțiuni în firma în care ești antreprenor sau în care ai investit)

Licența pentru proprietăți intelectuale (de ex. drepturi de autor pentru un scriitor, pentru un dezvoltator de jocuri etc.)

BUGETUL PERSONAL

A avea un buget personal înseamnă a alocă veniturile pe care le ai pentru economii și anumite tipuri de cheltuieli. Obiectivul unui buget este să ai întotdeauna bani pentru cheltuielile necesare, atât cheltuielile de bază (utilități, abonamente etc.), cât și lucrurile pe care ți le dorești (un gadget de ultima generație, o vacanță, un bilet la un concert etc.). De asemenea, planificarea unui buget presupune să aloci lunar, o anumită sumă de bani pentru economii, respectiv investiții, care să îți aducă, la un moment dat, independența financiară.

În principiu, pentru a avea o viață echilibrată din punct de vedere financiar, este bine să aloci 20% din banii pe care îi primești (din veniturile tale) către economii, 50% pentru cheltuielile de bază (mâncare, utilități, abonamente) și 30% pentru activități distractive (ieșiri cu prietenii, festivaluri etc.). Ajungi acolo în timp, atunci când vei avea propriile venituri, important pentru moment este să cunoști și să înțelegeți principiul.

Foarte important este să îți faci un plan de economisire, pe care să îl respecti apoi, **cu disciplină**, toată viața.

De reținut!

Imediat ce primești o sumă de bani (venituri - V), mai întâi pui deoparte banii pentru economii (E), apoi acoperi cheltuielile de bază (C) și de abia ce rămâne aloci pentru dorințele tale (D). $V-E-C=D$
Așa procedează un om sănătos financiar.

Pentru început poți economisi o sumă pe care o consideri confortabilă, pe care să o majorezi treptat, ulterior. Important este să începi să economisești de acum.

ALTE SFATURI PENTRU ECONOMISIRE:

- Când vrei să cumperi ceva, amână 24h înainte de a cumpăra, pentru a te asigura că ai nevoie cu adevărat de bunul sau serviciul respectiv;
- O zi pe săptămână să nu cumperi nimic - "post negru" la cumpărături;
- Să nu mergi la cumpărături când îți este foame;
- Stabilește-ți un buget săptămânal și încearcă să îl respecti;
- Caută să cumperi cu discount/cashback;
- Economisește câte un pic de fiecare dată când cheltuiesti, utilizând funcționalitatea round up pusă la dispoziție de unele bănci.

FONDUL DE URGENȚĂ

În prima etapă, din economii, constituim un fond de urgență - necesarul de cheltuieli de bază x 3 - 6 luni.

Și aici este vorba despre un principiu pe care este bine să îl afli acum. Mai târziu acesta va fi foarte util.

Sunt situații în care, din anumite motive, nu mai avem venituri active pentru o perioadă de timp. În acest caz, până ne revenim financiar, utilizăm banii din acest fond de urgență.

Acești bani îi putem pune într-un cont de depozit la termen pentru a avea ceva mai greu acces la ei atunci când suntem tentați să îi folosim pentru anumite dorințe.

www.ing.ro

